

2011. május 13. péntek
 Márk evangéliuma 4,35–41

Dr. Vladár Gábor

Jézus lecsendesíti a tengert

Ugyanezen a napon, amikor este lett, így szólt hozzájuk: "Menjünk át a túlsó partra." ^{4,36}Miután tehát elbocsátották a sokaságot, magukkal vitték őt, úgy, ahogy éppen a hajóban volt; de más hajók is voltak a nyomában. ^{4,37}Ekkor nagy szélvihar támadt, és a hullámok becsaptak a hajóba, úgyhogy az már kezdett megtelni. ^{4,38}Ő pedig a hajó hátsó részében volt, és a vánkoson aludt. Ekkor felébresztették, és így szóltak hozzá: "Mester, nem törődsz azzal, hogy elveszünk?" ^{4,39}Ő pedig felkelt, ráparancsolt a szélre, és azt mondta a tengernek: "Hallgass el, némulj meg!" És elállt a vihar, és nagy csendesség lett. ^{4,40}Akkor ezt mondta nekik: "Miért féltetek ennyire? Miért nincs hitetek?" ^{4,41}Nagy félelem fogta el őket, és így szóltak egymáshoz: "Ki ez, hogy a szél is, a tenger is engedelmeskedik neki?"

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

1. Jézus az egyik fárasztó nap végén úgy rendelkezik, hogy tanítványaival keljenek át a Genezáreti-tó túlsó partjára, ahol megpihenhetnek. A 36.v. még arról is tud, hogy más csónakok is voltak a kis rajban. Átke-
 lés közben azonban a kis csapatot egy veszedelmes, hirtelen lezúduló, orkánszerű vihar lepte meg (*lailaps* = „forgószél”, „bukószél”). A hirtelen vihar nem volt ismeretlen jelenség a tapasztalt hajósok számára,

de a szokatlanul heves hullámozás miatt még az egyébként edzett halászbereket is halálos félelem kerítette hatalmába: „Mester, nem törődsz azzal, hogy elveszünk?” A Genezáreti-tó (Galileai-tenger; Tibériás-tenger) földrajzi viszonyai, elhelyezkedése érthetővé teszik e természeti jelenség életveszélyes mivoltát. A tó hossza 21 km, szélessége 21 km, legnagyobb fenékmélysége 45 m, a víztükör -208 m-rel a tengerszint alatt, a tavat mintegy 300 m magas hegyek-dombok veszik körül. E katlanszerű mélyedés átlagos nyári hőmérséklete 40 celsius fok. Amikor a katlanban kialakult forró légoszlopba egy-egy alkalommal betör a hegyvidék jóval hidegebb levegője, hihetetlenül heves viharok alakulhatnak ki a tapon.

2. A tomboló vihar közepette Jézus békésen pihent a hajó hátsó részében. Az evangélista még azt is megjegyzi, hogy egy bőrből készült, puhább alkalmatosságra hajtva fejét (*proskēphalaion* = „fej alá való”, „vánkos”). Ez a kis részlet az eleven, személyes emlékezet erejével hat. Egyébként az evangéliumok sehol mást nem írnak arról, hogy Jézus alszik. A nyugodt alvás az Istenre hagyatkozó hit képe az Ószövetségben (Jób 11,18; Zsolt 3,6; 4,9, Péld 3,24). A tanítványok felébresztik Jézust, ő pedig szabadító, parancsoló (*epitimaō*) hatalmával lecsillapítja a háborgó tengert: „hallgass el, némulj meg!” (*phimōō* = „vkinek a száját bekötni”, „a szájra szájkosarat tenni”, „elhallgattatni”). A tanítványok, sok ószövetségi zsoltár imádkozójához hasonlóan, átélik azt a rettenetes érzést, hogy Isten alszik, nem figyel ránk (Zsolt 44,24kk., 59,6; 78,65, 121,3stb.).

3. Különleges figyelmet érdemel a tanítványok segélykérő kiáltása: „Mester, nem törődsz azzal, hogy elveszünk?” A pánikba esett ember nem logikus. Tudják, kicsoda Jézus, de most mégis alszik. Vajon tud-e Jézus a veszedelemről, jelenlegi helyzetünkről? Érzékelhető a tanítványok kiáltásában a panasz-zsoltárok jellegzetes hangja: „Serkenj fel! Miért alszol, Uram?” (pl. 13,1k; 44,24k; 85,6k; 89,47). Ennek ellenére nem feltétlenül a szemrehányás szava ez, hanem a halálos veszedelemben lévő ember kétségbeesett kiáltása, amelynek tartalmát éppen a panasz-zsoltárok kétségbeesett, de mégis Istenhez forduló hangvétele értelmezi számunkra.

Az eddigi utalások már jelzik, hogy a történet értelmezési kategóriáit az ószövetségi zsoltárokból kell keresni.¹ Ebben az összefüggésben a Mk 4,35–41 leírásának érdekes strukturális párhuzamát találjuk a Zsolt 107,23–32-ben, bár a szószerinti egyezések (a LXX-szövegben) jelentéktelenek (*thalassa, ploion, kymata*), és

¹ Lásd ehhez R. GLÖCKNER: *Neutestamentliche Wundergeschichten und das Lob der Wundertaten Gottes in den Psalmen*, Mainz, 1983. 60kk.

a zsoltár egyes motívumai sem jelennek meg szolgai módon Mk leírásában. Strukturális egyezések: a vihar átélése – kiáltás segítségért Istenhez, ill. Jézushoz – az imameghallgatás következményeként átélik a szabaddítást – a megmentettek hála. A legfontosabb párhuzam Zsolt 107,29 és Mk 4,39 között áll fenn: Isten, ill. Jézus parancsoló szava lecsendesíti a háborgó tengert.

4. A tanítványok kérdésére Jézus a vihar lecsendesítésével válaszolt. Ő mindenestül Isten hatalmában tudja magát, és nem felelőtlenégből aludt. Most ezt a hitet kéri számon tanítványaitól: „még mindig nincs hitek?” Mert a legnagyobb veszedelem nem a vihar, hanem a hitetlenség.

5. E történet szerint Jézusnak olyan parancsoló hatalma van, amelyet az Ószövetség és a késői zsidóság egyedül Istennek tulajdonított. Olyan tettet vitt végbe, amelyet Izráel hite szerint egyedül Isten tud megtenni. Ezért kérdezik a megilletődött tanítványok, hogy kicsoda ez. Hiszen az örvénylő, orkánerejű szél is, a háborgó tenger is engedelmeskedik neki: a szél elült, és nagy csendesség lett (a *galéné* már Homérosz óta a tengeri vihar ellentéte). A kérdésük természetesen a csodálkozás, a megrendültség szava, hiszen Istennel találkoztak. De egyúttal a mindenkori teológiai tűnődés kérdése is: keresik a megfelelő szót a Mester helyes értékeléséhez. Választ most még nem adnak.

„És elült a vihar, és nagy csendesség lett” (Mk 4,39)

1. A csoda a hit legkedvesebb leánya?

Bármennyire is meglepő: keresztyén hitünk nem azon áll, vagy bukik, hogy elhiszünk-e minden csodát. Jézus tanítványai „testközelből” átérték Jézus valamennyi csodáját, annak megtörténtét nem vonták kétségbe, mégsem mondhatjuk, hogy ezáltal automatikusan keresztyénné lettek volna. Jézus éppen hitük miatt panaszkodik: „Még mindig nincs hitetek?” Sőt, Jézus ellenségei is látták az általa végbevitt csodákat, elfogadták, hogy Jézus tette azokat, de élő hitre nem jutottak.

Korunk embere nyilván másképpen gondolkodik az ilyen „természeti” veszélyekről. Megfigyeli a meteorológiai törvényszerűségeket, megszervezi a jelzőrendszert és a mentést: riasztó jelzéseket ad ki, mentőcsónakokat állít készenlébe. Ez a magatartás egészen más, mint a tanítványok helyzete. Mi úgy hisszük, a természet erőit ellenőrizni tudjuk, csupán a jó szervezésen múlik, hogy elkerüljük a katasztrófa-helyzeteket. A gyakorlatban természetesen nálunk is előfordulhatnak hibák (Titanic, Csernobil, földrengés Japánban, stb.), de alapjában véve mi „ura vagyunk a helyzetnek”. Éppen ez a gondolat visz közelebb történetünk megértéséhez. Sok mindent ellenőrzésünk alá vonhatunk, csak éppen önmagunkat nem. Kidolgozhatunk „safety”-programokat, de ezek éppen önmagunktól nem védenek meg. Éppen az utóbbi évek-évtizedek változásai keltettek bennünk olyan mélységes egzisztenciális félelmeket, amelyek a tanítványok halálfélelmet gyakran felülmúlják. Nem tudunk nyugodtan aludni – holott a legdrágább biztonsági zár vigyáz ránk. Nincs bizalmunk az emberekben, a másik népben, holott képesek (vagy: mivel képesek) vagyunk minden életet elpusztítani a földön.

2. Az alvó Jézus titka

A vihar közben alvó Jézus (erre csak egy gyerek képes!) egészen ismeretlen jelenet a mi tájainkon, mert mi már nem látjuk azt a bensőséges bizalmat, amely neki ezt a nyugalmat adja. Felfalt volna minket már teljesen a technika világa? Bizonyosan nem! Egész környezetünk arról a spirituális éhségről beszél, amely ott van bennünk. Ez a csillapíthatatlan éhség talán sokszor az egyetlen vigasztaló jelenség az életünkben. Amíg azonban külső erőkből, biztonsági rendszerekből bízunk csak, addig a vihar idején békésen alvó Jézusban csak a megfáradt embert látjuk csak, a jól végzett munka pusztá „jelképét”.

Történetünk tehát nem arra hív, hogy ezt, vagy azt elhiggyünk Jézusról, hanem arra, hogy higgyünk őbenne, az Isten Fiában. Ez az egy szükséges dolog! De nem egyszerűen arról van szó: hisszük, hogy Jézus élt, és hogy jó ember volt, akinek sok dologban „végül is” igaza volt. Valahogyan így hittek eddig a hajóban hánykolódó tanítványok is, de Jézus ellenségei is. Nem: a minősített értelemben vett hit számol azzal az Istennel, aki mennynek és földnek teremtője; számol azzal, hogy Jézus minden szava és tette elkötelező erejű az övéi számára. E történet alapvető üzenete: Jézus Krisztussal Isten beszállt életünk hajójába. Velünk együtt utazik a tulsó part felé. Velünk van akkor is, ha éjszaka van, és kitör a vihar. Valósággá válnak a feltámadt Úr szavai. „én veletek vagyok minden napon a világ végezetéig” (Mt 28,20), egészen addig, amíg a tulsó parton nem leszünk. Valakit megkérdeztem egyszer: „nem fél itt egyedül élni?” Szemrehányón válaszolta: „Én soha nem vagyok egyedül!” A hit tudja, hogy Jézus akkor is velünk van, ha jelenlétéből semmit nem érzékelünk, ha esetleg azt hisszük, hogy „szunnyadozik”

3. Veletek vagyok minden napon

Ezért érthető Urunk feddő szava: „Még mindig nincs hitetek?” A sok, másokon segítő csoda megtapasztalása után más hittel kellene Urukkal hajóznunk, amikor bajban vannak. A hitnek is megvan a maga logikája. Nagyobb biztonságot egyikük sem élhet át, mint a Mester közelében. Akkor azonban nem kellene sem önmagukat, sem Jézust, sem az ő ügyét félteni. Ha félnek és bizonytalanok, akkor miért keltek fel Jézust, hiszen úgyis hiábavaló minden. Ha pedig hisznek és bíznak benne, akkor ne féljenek. Aki életét félti a becsapódó hullámok és a hánykódó hajó miatt, és amellet valami maradék-bizalommal tapogatózik az éjszaka sötétjében az alvó Mester után, az még nem teljes hitű ember. Jézus feddő szava jelzi: ha volna hitetek, akkor nem lett volna szükség a ti kiáltásotokra és az én csodatételeimre. Vagyis finoman utal arra: az igazi hit nem csak azt tudja, hogy azonnal segítségért kell kiáltani Istenhez. Az igazi hit bizalom Istenben a vészhelyzetek idején is. Ennek egyik jele lehet: a még keményebb evezés. Ezt, persze, könnyű mondani. De azt sem mondta Jézus, hogy könnyű dolog hinni. Különösen vészhelyzetekben! De éppen arra biztat Jézus, hogy dolgainkat rendben, józanul, a hit erejével végezzük. Mert a legnagyobb baj akkor volna, ha

nem hinnénk abban, hogy ő velünk van. Akkor kellene igazán kétségbe esni a tanítványoknak és nekünk is. Mert nem abban kell hinnünk, hogy nem lesznek viharok, életünket sarkából kiforgató forgószelek, hanem abban, hogy ő velünk van, mi pedig ővele.